

**ЛІТЕРАТУРА**

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011, №1392 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п#Text> (дата звернення: 03.11.2023).
2. Методика компетентісно орієнтованого навчання української мови учнів ліцею на рівні стандарту: методичний посібник / О. М. Горошкіна, Н. В. Бондаренко, Л. О. Попова. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 128 с.
3. Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність: інформаційно-аналітичний збірник. Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики. Київ, 2021. 451 с.
4. 4. Пометун О.І., Романова Г.М. Інноваційні технології навчання: навчальний посібник. Київ: НТУ, 2017. 172 с.
5. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 03.11.2023).
6. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Дата оновлення: 01.05.2021. Відомості Верховної Ради України (ВВР). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 03.11.2023).
7. Програма «Українська мова» 10-11 клас для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Л. І. Мацько, Т. Л. Груба, О. М. Семенов, Т. В. Симоненко. Київ, 2017. 84 с.
8. Сова О. Компетентісний підхід та його реалізація в навчанні української мови та літератури. Методичні публікації. Педагогічний пошук. 2022. 33 (115). С. 52-54.
9. Чебикіна І. Особливості впровадження компетентісного підходу на уроках української мови. Всеосвіта. URL: <https://vseosvita.ua/library/osoblivosti-vprovadzenna-kompetentnogo-pidhodu-na-urokah-ukrainskoi-movi-485533.html> (дата звернення: 03.11.2023).

*Капітан Владислава*

*Науковий керівник – доц. Решетуха Тетяна*

**МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СТУДЕНТА-ЖУРНАЛІСТА**

Російсько-українська війна, економічне та політичне життя країни, поширення пропагандистських та фейкових новин країною-агресором мають суттєвий вплив на інформаційний простір України. Відтак проблема формування критичного імунітету медіааудиторії перетворюється на один з ключових безпекових викликів української держави. Це актуалізує проблему підвищення інфомедійної грамотності та розвитку критичного мислення майбутніх журналістів, адже сьогодні навички медіаграмотності стають є провідним інструментом підтримки демократії, протидії радикалізації та екстремізму та у ХХІ столітті належить до основних прав людини [6].

Мета роботи — з'ясувати місце медіаграмотності серед необхідних компетентностей студентів-журналістів.

Соціально-інформаційна компетентність студентів-журналістів поєднує інформаційну та соціальну компетентності, при цьому утворюючи новий якісний особистісний конструкт. Сьогодні у журналістикознавстві існує декілька підходів до її трактування: психологічний, особистісний та інтеграційний.

1. Психологічний підхід передбачає розгляд соціальної компетентності через призму розвитку й інтеграції психологічних і соціально-психологічних проблем соціального пізнання, соціальної логіки, соціального уявлення, почуттів і пам'яті. Вона розглядається як здатність брати на себе відповідальність і приймати рішення, брати участь у спільному прийнятті рішень, регулюванні конфліктів ненасильницьким шляхом, продуктивній взаємодії з представниками інших культур і релігій [5 с. 88].

2. Особистісний підхід визначає соціальну компетентність як інтегративну характеристику особистості, яка визначається готовністю і способами здійснення активної діяльності в суспільному житті на основі засвоєних знань, сформованості громадянської позиції й отриманого соціального досвіду [3, с. 222].

3. Інтеграційний підхід виокремлює в змісті цієї компетентності кілька складників: компетенцію, що належить до соціального впливу людини; компетенцію соціальної взаємодії (із суспільством, спільністю, колективом, сім'єю, друзями, партнерами; конфлікти, співпраця, толерантність) і компетенцію в спілкуванні (усна, письмова, діалог, монолог; знання і дотримання традицій, етикету; кроскультурне та іншомовне спілкування; ділове листування; комунікативні завдання) [3, с. 223].

Ще одним чинником, який впливає на підготовку та рівень медіаграмотності студентів-журналістів та журналістів загалом є критичний аналіз медійного контенту та робота щодо активної наступальної протидії дезінформації. Зокрема, у контексті підготовки майбутніх фахівців потрібно приділити увагу двом ключовим моментам, які сьогодні найчастіше трапляються у медіа та впливають на громадську думку: заміщення ворожої пропаганди якісним вітчизняним інформаційним продуктом; формування в української медіа-аудиторії (передусім, молоді) критичного ставлення до отримуваної інформації та навичок її аналізу щодо виявлення пропагандистської маніпулятивності [4].

Навички критичного сприйняття інформації в традиційних медіа та інтернеті, аналізу медіаповідомлень, оцінки їх щодо достовірності та об'єктивності може і має формувати українську медіаосвіту. Через інформаційну війну у ній відбулись зміни акцентів — разом із розвитком прагматично-інструментального підходу, повернулись до оновленої «запобіжної» парадигми медіаосвіти. Її головним об'єктом є не потенційна недобросовісність бізнесу (нечесна конкуренція, недостовірна чи безвідповідальна реклама тощо), а зовнішня інформаційна агресія. Тому у слід посилювати саме контрпропагандистські, загальнополітичні та виховні складові, разом із тим і навички критичного аналізу зовнішньополітичних та оборонних контекстів медіаповідомлень, цілей і мотивів їх авторів.

Активне поширення фейків, підкреслення мови ворожнечі в друкованих, телевізійних та електронних мас-медіа українського та закордонного походження підвищує напруження у суспільстві, сприяє розгортанню конфліктів, що підсилює потребу у формуванні студентів-журналістів навичок розпізнавання та протидії невдалій практиці, розуміння витоків проблеми.

Моніторинг різноманітних медіатекстів, у яких прослідковується високий рівень мови ворожнечі є важливим кроком для того, щоб покращувати та підвищувати рівень медакультури та медіаграмотності суспільства.

Під час освітнього процесу студенти спеціальності 061 «Журналістика» повинні набувати таких компетентностей як: медіаграмотність (розуміння механізмів створення медіаповідомлень, редакційної політики та ін.); критичне мислення (вміння ставити питання, обґрунтовувати власну думку, аналіз передумов і причин та ін.); соціальна толерантність (ідентифікування та протидія мові ворожнечі, стереотипам, проявам дискримінації); візуальна грамотність (вміння аналізувати фото- і відеоматеріали); стійкість до впливів (ідентифікування проявів пропаганди, інструментів маніпуляції, фейків та ін.); інформаційна грамотність (пошук інформації, робота з джерелами та першоджерелами, систематизування інформації та ін.) [1, с. 10].

На прикладі критичного оцінювання усних і письмових висловлювань студентів-журналістів варто стимулювати самостійне мислення, вміння коротко, лаконічно робити висновки із прочитаного, аналізувати різні джерела, зокрема ті, в яких описано конфліктні ситуації, повідомлено про певні соціальні явища і події. Критичне мислення розуміють як «комплекс усвідомлених дій і навичок, які ми застосовуємо, коли оцінюємо інформацію, достовірна вона чи маніпулятивна». Таке мислення має забезпечувати майбутнім журналістам вироблення різних навичок [2, с. 84].

Студенти-журналісти під час навчання працюють над різними темами та інформацією. У процесі вони повинні вміти здійснювати творчу, пошукову і дослідницьку діяльність, яка стимулює формуванню специфічних навичок роботи з інформацією, її джерелами, розвитку інтелектуальних умінь творчого і критичного мислення. Н. Кобаль вважає, що критичне мислення передбачає розвиток та формування різних видів мислення: аналітичне мислення (аналіз інформації, відбір необхідних фактів та інше); асоціативне мислення (установлення асоціацій із раніше вивченими фактами, явищами тощо); самостійне мислення; логічне мислення (уміння вибудовувати логіку доведень прийнятого рішення); системне мислення (уміння розглядати досліджуваний об'єкт, проблему в цілісності їх зв'язків і характеристик) [2, с. 85].

У сучасних умовах, коли майже скрізь нас оточує багатопланова інформація, все часті і складніше вдається знайти достовірні джерела, виникають проблеми концептуалізації поставлених завдань. Насправді, головне завдання викладача у освітньому процесі полягають у тому, щоб навчити студента-журналіста професійно «прочитувати» медіатекст. Також перед майбутніми журналістами виступає чимало завдань, які ми подаємо на рисунку 1.

Майбутні журналісти, розвиваючи критичне мислення, мають розуміти і ставити перед собою ряд завдань, за можливості виконувати їх за певним планом, не слід задовольнятися лише фактами, а вдаватися до деталей, причин та наслідків; слід вибудовувати логічно-

смісловий ланцюжок побудови матеріалу, аргументуючи відповідними доказами, надавати точні, повні факти.



Рис. 1. Завдання майбутніх журналістів

В умовах мультимедійної комунікації журналістська діяльність потребує спеціалізованої та цілеспрямованої медіаосвіти, навичок комунікації у співпраці на різних медіаплатформах. Спеціальні практичні завдання декодування і створення медіатекстів повинні бути передбачені та розроблені у навчальних планах для навчання журналістів. Виконання практичних завдань переконує, що студентам потрібно давати знання з медійної грамотності так, щоб згодом вони могли самостійно розвивати та користуватись ними у подальшій професійній діяльності, підтримуючи належний рівень фахової компетентності.

Ми вважаємо, що розуміння і знання теоретичних основ професійної журналістики, використання практичних робіт, під час яких потрібно вміти працювати з різними формами та жанрами медіапродуктів, сприятиме розвитку фахових компетентностей у майбутніх журналістів. У подальшому сприятиме якісному створенню контенту та соціальною відповідальністю перед своєю аудиторією.

Сьогодні чільне місце в процесі навчання студентів-журналістів повинні займати медіаосвіта та інфомедійна грамотність, адже у великому потоці інформації дуже важливо не піддатись емоціям та вміти віднайти достовірний контент. В умовах гібридної війни медіаграмотність є однією із ключових компетенцій, яку потрібно формувати у шкільному віці, розвивати під час навчання у вищій школі та удосконалювати протягом усього життя.

**ЛІТЕРАТУРА**

1. Давидова Л. В. Особливості формування у майбутніх журналістів компетентностей з медіаграмотності. Scientific and pedagogic internship «Innovative methods of the organisation of the education process for the specialties “Journalism” and “Management of Socio-Cultural Activity” in Ukraine and EU countries”». Internship proceedings, February 22 – April 2, 2021. Wloclawek: Baltija Publishing”, 2021. P. 9–13.
2. Кобаль Н. Використання технологій розвитку критичного мислення у навчанні майбутніх журналістів роботі з інформацією. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2014. № 2. С. 83–89.
3. Локарева Г.В. Проблема формування у майбутніх журналістів культури професійного спілкування як ознаки комунікативної компетентності. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013. Вип. 30 (83). С. 221 – 228.
4. Медіаосвіта як чинник підвищення якості освіти та засіб протистояння гуманітарної агресії. URL: <https://niss.gov.ua/en/node/1658> (дата звернення 05. 11. 2023).
5. Психологічні аспекти професійної підготовки конкурентоздатних фахівців: монографія / [Дегтярьова Г. С., Козяр М. М., Матійків І. М., Руденко Л. А., Шиделко А. В.; за ред. Руденко Л. А.]. К. : НАПН, 2012. 170 с.
6. Five Laws of Media and Information Literacy. UNESCO. 2016. URL: <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/media-development/media-literacy/five-laws-of-mil/> (дата звернення: 05. 11. 2023).

*Когут Ірина*

*Науковий керівник – викл. Вишневська Галина*

**РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ  
МОВИ РІЗНИМИ ВИДАМИ ТВОРЧОЇ РОБОТИ**

На сучасному етапі розвитку освіти України всебічний розвиток особистості стає одним із найважливіших питань. Нетрадиційність підходів, які відповідали б оптимальному розвитку дитини, актуальним потребам людства необхідні сучасній школі. Учень потребує не лише слухання чи запам'ятовування матеріалу, який пропонує вчитель, а самостійного спостереження чи дослідження, змоги висловлювати думки та враження, творення яскравих образів, доведення думки, розвиток критичного мислення, застосування знань у житті.

Переконані, що саме творчі роботи стимулюють розвиток мислення, інтересів, дослідницьку діяльність. У запропонованій роботі термін «творчість» розуміємо як «процес створення нового, що об'єктивно здійснюється у природі або людині. Продуктами творчості є відкриття, винаходи, нові художні образи, твори» [7, с. 10].

Розвитку творчої особистості, творчості та творчих здібностей присвячували праці Д. Богоявленська, Дж. Гілфорд, Н. Кічук, В. Клименко, В. Климчук, Н. Кузьміна, О. Кульчицька, В. Мельничайко, В. Моляко, О. Музика, М. Пентилюк, В. Рибалка, В. Роменець, В. Сухомлинський та інші.

Слід відзначити, що система сучасних творчих робіт на уроках української мови залишається актуальною, оскільки з'являються нові методики, техніки навчання, розвиваються комп'ютерні технології.